

Nekrológ

Péter Katalin egyike volt azoknak a történészeknek, akik az *Egyháztörténeti Szemle* leghűségesebb támogatói voltak már akkor is, amikor a folyóirat még meg sem született. A bátorító szeretetét az elmúlt húsz év alatt mindvégig éreztük.

Péter Katalin különleges történész volt, már a pályája kezdete is annak tekinthető, hiszen Debrecenben és Budapesten is volt egyetemista, ezért nemcsak természetes nyíltsága, hanem valós személyes kötődései révén is átjárása volt Budapest és a vidék között. Amíg csak utazni bírt, kötelességének érezte, hogy ezeket a személyes kapcsolatokat ápolja. Valamiképpen mindenki

közül tudta érezni magához, hiszen soha nem hagyta el a gyermeki, őszinte kíváncsiság, ha érdekeset látott vagy hallott. Zseniálisan tudott rákérdezni, olyat észrevenni, amit senki sem. Számos téma kutatását megújította, miközben nem csapott maga körül zajt emiatt. A magyar reformációról való gondolkodásunkat úgy fordította új irányokba, hogy közben mélységesen tisztelte az elődök munkáját. Még ifjan sem rontott rá a múlt hibáira, hanem elegánsan tett hozzá, fordított a kormánykeréken. Ez a finom elegancia mindvégig jellemző volt rá, akármihez nyúlt vagy akármit csinált. Akkor is tudott újat mondani, amikor észre sem vettük, csak késve érzékeltek egy-egy félmondat zsenialitását.

A rábízott összes kutatási téma egészzé állt össze a munkája nyomán. Éppoly jól tájékozódott az általa sokáig vizsgált jobbágyok között, mint az arisztokrata családok világában. A család- és nőtörténet már akkor foglalkoztatta, amikor még a honi szakma csodálkozva szemlélte, hogy Esterházy Miklósról írva felesége ruházatának elemzése is fontos adalék lehet egy főúri reprezentáció plasztikus leírásához.

Minden bizonnyal számos dolgot ösztönösen tett, viszont sok más tüpontos tudatossággal. A nemzetközi szakirodalom állandó olvasása és nyomon követése már akkor is állandó szenvedélye volt, amikor azt itthon csak kevesen tették. Fontos és azóta is kevés követőre talált műfaja volt az esszé, ami több teret engedett a száraz szakmai szövegnek gazdagabb nyelvhasználatának, gondolkodása szabadságának. Az elegancia mellett másik alapvető ismérve a szabadsága volt. Szabadon bánt mindennel a kutatásban, a munkában és a tanításban is. Sokszor mondogatta, hogy őt a kutatás izgalma érdekli, könnyedén engedett el témákat és fordult más, új utak felé. Nem kötötték konvenciók és mégis, nem rúgott fel semmit, úgy tudott szabad lenni, hogy közben tisztelte mások szabadságát is. Nem volt a trendek szolgája sem, mégis folyamatosan hihetetlenül modern tudott maradni. A konfesszionalizáció körül zajló vitában az elsők között mondott ellent a divatnak, ám eközben épp annyit épített be a műveibe mindenből, ami szükséges volt ahhoz, hogy új eredmények szülessenek általa. A szemé-

lyét egyszerre jellemezte a büszke szemérmesség és a nagyfokú nyitottság mások irányában. Tudott kritizálni, nagyon is, sőt vitázni remek, néha zavarba ejtő érvekkel. És tudta azt mondani, hogy tévedett. Máig megborzongat az a természetesség, ahogyan mindez egyszerre volt benne meg. A nehézségek vagy érdemtelen bántások közepette is megmaradt büszke nőként, tudósként. Nehéz volt dicsérni, mert még az őszinte lelkesedést is finom iróniába fojtotta, kedves humorral ütve el a túllelkesült tanítványi hízelgéseket. Az élet bármely kérdéséről éppen úgy véleményt formált, mint a korról, amit kutatott. Nagyon szerethető volt benne, ahogyan személyes ismerőseként tekintett az általa kutatott személyekre, akik közül némelyeket szimpátiával, másokat ellenszenvvel kezelt.

Több egyetem is a magáénak tekintette. Így volt ezzel alma matere, a Debreceni Egyetem, ahová nagy szeretettel járt haza, igazi barátként tekintve a történészekre. Egy rövid ideig a Miskolci Egyetemen is tanított, az alakuló történettudományi intézetben sokakat nyert meg a kora újkor kutatásának. Tíz éven át oktatott az ELTE-n is, a doktori iskolában később is gyakori vendég volt címzetes egyetemi tanárként. A Miskolci Egyetem díszdoktora is volt. Igazi tanára azonban a CEU-nak volt. Az egyetem szellemisége nagyszerűen megfelelt az ő szabad és nyitott alkatának. Mindemellett vagy minden origójaként azonban egész pályája idején az akadémia kutatója volt, aminek a rendezvényeit még nyugdíjasan is látogatta, a jelenléte, szavai sokaknak adtak biztatást, új inspirációkat. Mindenkit egyénként, egyediként kezelt, szívesen adott tanácsot és bátorított, ha szükségét látta. Az Egyháztörténeti Szemle szerkesztőinek pályáját kezdetől nyomon követte, a majd' három évtizede elkezdett egyháztörténeti konferenciáinkon őszinte lelkesedéssel fogadott minket, akkori pályakezdőket, és fesztelen jelenléte elhitette velünk, hogy amit teszünk, az fontos. Így állt az *Egyháztörténeti Szemle* mellé is, és maradt mellettünk mindig. Egész pályám fontos pillanatai, órái voltak a telefonbeszélgetéseink, találkozásaink. Szívesen gondolkodott együtt másokkal, nagyszerűen tudott reflektálni, tükröt tartani, egy-egy jó kérdéssel továbblendíteni egy-egy gondolatot.

A 70. születésnapján a kevésbé ismert írásaiból készítettünk egy számot. Nehezen vettük rá, hogy az egész szám róla szóljon, de a tiszteletére szervezett ünnepeknél kevés bensőségesebb eseményre emlékszem a szakma hasonló rendezvényei közül. A nyolcvanadikra újra kértük, hogy kiadhassuk a tizkötetes *Magyarország történetébe* írt reformáció fejezetet. Nem adta, mert azt mondta, hogy akkor lenne értelme, ha fel tudná frissíteni az azóta megjelent hazai és külföldi munkákra való hivatkozásokkal. Igényes és büszke volt, elegáns, eleven és eredeti elme, egy csodálatos szabad ember. Nagy ajándék, hogy tanulhattunk tőle, hogy ismerhettük. Nehéz hinni, hogy az a sok remek beszélgetés, még idősen is fiatalos gondolat mostantól a műveiben és az emlékeinkben, a barátok, tanítványok, kollégák emlékeiben és munkáiban él tovább. Kedves Katalin, mindent köszönünk. Nyugodj békében!

„Az igazak emlékezete áldott.” (Péld 10,7)

(Balogh Judit)